

Wetsvoorstel Wet duurzaam stelsel rechtsbijstand.

**Reactie ingezonden door mr. G.L. Brokking-van Alphen, te Valkenswaard,
g.brokking@brokkingadvocatuur.nl**

Doel van deze wet, dient volgens de toelichting te zijn: het voor een ieder waarborgen van de bereikbaarheid voor oplossing van juridische problemen (art. 6 EVRM). Dit houdt ook in, dat er sprake moet kunnen zijn van gekwalificeerde rechtsbijstandverleners, die het mogelijk kunnen maken, dat deze voorzieningen voor een ieder toegankelijk zijn.

Het thans voorliggende wetsvoorstel meent het doel te kunnen bereiken, door ondermeer:

- Het voeren van verplichte oriëntatie gesprekken, bij voorkeur door het Juridisch loket;
- Het verlenen van een toevoeging afhankelijk te stellen van het gezamenlijke inkomen van beide partners en de waarde van de woning mede in ogenschouw nemen bij de beoordeling van het verstrekken van een toevoeging;
- Het invoeren van een traject-toevoeging.

Ik zal hierna op deze punten nader ingaan, daarnaast zet ik nog een aantal vragen, zoals:

- de haalbaarheid van de feitelijke uitvoering van de resultaatstoets,
- de hoogte van de kostendeckende eigenbijdrage, mede in verhouding tot de omvang van de werkzaamheden en lasten voor de rechtsbijstand verlener.
- en de invloed van dit wetsontwerp op de rechtzoekende en rechtsbijstandverleners.

Het juridisch loket

De eerste vraag die zich aandient is, welke mate van professionaliteit aanwezig is bij de juridisch loketten

Een telefonische mededeling te horen op momenten dat je in de wacht staat, spreekt van " onze juristen". Achtergrondinformatie, via het internet, spreekt van een zelfstandig bureau gefinancierd door het Ministerie van Justitie. En het wetsvoorstel gaat uit van door de minister nader in te vullen kwaliteitseisen. De vraag werpt zich op, welke opleiding(en) hebben de mensen die deze functies vervullen gevolgd en hoeveel tijd besteden zij aan hun adviezen. Reeds de in het wetsvoorstel gebezigde term serieuze juridische adviezen werpt vraagtekens op, namelijk op basis van welke normen wordt een probleem serieus geacht.

Voorts werpt de vraag zich op:

Wie is verantwoordelijk voor de inhoud en gevolgen van de betreffende adviezen? De advocatuur kent tuchtcollege en een verplichte beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Hoe zijn deze belangen gewaarborgd bij het juridisch loket?

Conclusie is dat:

De verplichte gang via het juridisch loket en het stellen van voorwaarden aan het verlenen van een toevoeging is m.i. in strijd met art 6 EVRM.

Delen van de kosten

Op basis van de lotsverbondenheid van partijen tijdens het huwelijk, worden de kosten van beëindiging van het huwelijk als een gezamenlijk risico beschouwd. Indien partijen gezamenlijk een inkomen genieten dat boven de WRB-grens uitkomt, worden zij geacht de kostendekkende bijdrage aan de toegevoegde advocaat samen te betalen.

Hoe sympathiek en voor de hand liggend een dergelijk uitgangspunt ook moge klinken, de realiteit is anders.

In het voorstel wordt onvoldoende rekening gehouden met de volgende aspecten:

Er zijn situaties aan te wijzen, dat er geen sprake is van een in te calculeren risico op echtscheiding, maar een schuldvraag, maar zelfs in gevallen van een risico, voor wiens rekening komt de breuk dan en in welke mate? Kan een persoon, die een andere relatie is aangegaan, zijn ex-partner voor deze kosten (mede) laten opdraaien? De schuldvraag is weliswaar al sedert de jaren 70 uit het echtscheidingsrecht verdwenen, waardoor de verdeling en de onderhoudsverplichtingen hierdoor niet meer worden beïnvloed, echter het gaat voor veel mensen een stap te ver, ook nog van hen te verwachten, dat in dergelijke gevallen voor de kosten van de advocaat van de andere partij wordt opgedraaid. Deze situatie zal zeker conflict verhogend kunnen werken. Zelfs de wetgever past in familiale kwesties een compensatie van proceskosten toe, waardoor iedere partij zijn eigen kosten dient te dragen. Tevens worden al jaar en dag, in de praktijk advocaatkosten, in een verdeling geschaard onder de verknochte schulden.

Ook gaat het wetsvoorstel ervan uit, dat door het systeem wordt gestimuleerd, dat partijen kiezen voor één advocaat, die voor beide partijen optreedt (echter niet in het kader van mediation). Gedragsregel 7 van de Orde van Advocaten geeft regels over de wijze, waarop met tegenstrijdige belangen van twee of meer partijen moet worden omgegaan. Er hoeft geen duidelijk strijd te bestaan tussen de partijen, of zelfs sprake te zijn van een zogenoemde complexe scheiding, om van een dergelijke situatie te kunnen spreken. **Ik geef een voorbeeld:** de man, die van zijn ouders een schenking onder uitsluiting heeft ontvangen, geïnvesteerd in de gezamenlijke woning, en de vrouw, die graag in de woning blijft wonen, maar de bestaande hypotheekkosten maar nauwelijks zou kunnen opbrengen. Wat als deze investering na de wijziging van art 1: 87 BW (vergoeding op basis van rendement) heeft plaatsgevonden?

Laat staan in welke positie een advocaat wordt gemanoeuvreerd als de geschillen grimmiger zijn of worden, gedurende de procedure, bijvoorbeeld omdat een van beide partijen geen volledige openheid van zaken blijkt te geven.

De traject-toevoeging

Het voorstel voorziet in het invoeren van een zogenoemde trajecttoevoeging. Dit betekent, dat gedurende een bepaalde termijn, een toevoeging wordt verleend, voor meerdere zaken en meerdere instanties met een gezamenlijk, (door het juridisch loket te bepalen) belang.

Onduidelijk is of de totale vergoeding ook navenant wordt verhoogd. Dit blijft in het wetsvoorstel onduidelijk en wordt afhankelijk van de nog vast te stellen Algemene Maatregel van Bestuur. Reeds thans worden de werkzaamheden, (al dan niet verricht in het kader van een lopende procedure) betreffende de diverse aspecten van een echtscheiding, zoals alimentatie, omgang en boedelscheiding onder één toevoeging gebracht.

Het aantal toevoegingen zou afnemen, daar er momenteel te veel onterechte toevoegingen zouden worden aangevraagd. In de praktijk is gebleken, dat dit een onjuiste veronderstelling is. De uitzonderingen daargelaten, wordt door de meeste advocaten reeds voor een gecombineerde wijze van procederen gekozen. Gezien het geringe voordeel van meerdere aparte toevoegingen, die slechts bij het instellen van een aparte procedure worden verleend, weegt het extra werk niet op tegen de extra toevoeging. Dit ligt ook voor de hand, daar de onderwerpen vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Overigens kan thans reeds, door de Raad voor de Rechtsbijstand, indien er sprake is van een onterechte aanvraag, het bedrag bij de betreffende advocaat worden teruggevorderd.

In het wetsvoorstel wordt voorbijgegaan aan de complexe problemen, die tijdens een echtscheiding of verbreking van een samenwoning kunnen ontstaan, op emotioneel en financieel gebied. Gevoelens van onzekerheid en rouw dienen een plaats te krijgen, maar de feitelijk juridisch problematiek zoals inkomsten en alimentatie, verdeling of verrekening van het vermogen en voorziening in woonruimte spelen een belangrijke rol.

Ook de, door de Raad voor de Rechtsbijstand zelf, geïntroduceerde internettool, het online platform "Rechtswijzer uit elkaar", blijkt op dit gebied de nodige beperkingen te hebben, vooral als er sprake is van een complexe scheiding. Ik verwijs naar een lezenswaardig artikel in het Advocatenblad, jaargang 96/2016/6 pag. 12 e.v.

De behandeling van deze kwesties vragen kennis van zaken en aanzienlijke mate van tijdbesteding. Het aantal uren, dat met de behandeling van een echtscheiding is gemoeid wordt in het wetsvoorstel zwaar onderschat.

Zo zijn bij voorbeeld: 1) het ouderschapsplan 2) de berekening van de feitelijke behoeftelijst, die tegenwoordig bij betwisting van de hoogte van de huwelijks gerelateerde behoefte moet worden opgesteld en aangetoond en 3) het indienen van een webformulier bij verdelen en verrekenen, naast het eigenlijke verzoekschrift vereist. Alleen al deze stukken, zijn onderdeel van de uitbreiding van werkzaamheden, als gevolg van de juridisering van onze maatschappij.

Resultaatstoets

Het huidige systeem van toepassing van een resultaatstoets wordt gehandhaafd, zodat als er sprake is, dat een van beiden overbedeling van meer dan 50% van het heffingsvrije vermogen ontvangt, zijn of haar toevoeging wordt ingetrokken. De rechtsbijstandsverlener zal alsdan op basis van het commerciële tarief kunnen afrekenen. De geïnde kostendekkende bijdrage wordt dan gerestitueerd. Het blijft echter onduidelijk op welk moment een dergelijk intrekingsbesluit moet worden genomen. Aangegeven wordt, dat direct na het ontstaan van de voormelde overbedelingsvordering, de toevoeging wordt ingetrokken, hetgeen leidt tot beëindiging van de termijn, waarin nazorg moet worden verleend bij het ontstaan van nieuwe problemen. Dit kan ertoe leiden dat met terugwerkende kracht een aanzienlijke kosten post wordt neergelegd bij de rechtzoekende. Met name in gevallen waarbij deze grens maar net overschreden wordt, leidt dit tot onaanvaardbare situaties, waarbij de rechtsbijstandsverlener in een positie wordt gemanoeuvred, om het commercieel tarief toch niet

(meer) in rekening te brengen. Gevolg is dat de rechtzoekende in de kou zal komen te staan en of de rechtsbijstandverlener een dergelijk laag uurtarief moet berekenen, dat het schier onmogelijk is voor hem of haar om de dienstverlening te waarborgen.

Kostendekkende eigenbijdrage

In de begrippenlijst in het wetsontwerp mis ik opvallend genoeg de term: *kostendekkende eigen bijdrage*.

Met name nu de vergoeding het doel heeft, om de door de overheid, aan de advocaat betaalde vergoeding, in zijn geheel, bij de rechtzoekende neer te leggen en er niet uitsluitend meer sprake is van een eigen (deel) bijdrage aan deze kosten, acht ik dit een ernstig verzuim, dat zelfs leidt tot misleiding. De ervaring is, dat nu reeds de eigen bijdrage een obstakel is om verweer te voeren, (zelfs met een zeer verdedigbaar standpunt), louter vanwege de kosten. Wanneer de kostenverdeling er aanleiding toe is om dergelijke keuzes te maken, is dit in strijd met het beginsel van de vrije toegang tot de rechter. Dit klemt te meer, daar de betreffende bijdrage kan worden opgelegd door middel van een algemene maatregel van bestuur.

Puntenaantal

Het instellen van een maximum aantal toevoegingen per advocaat, dan wel te declareren aantal punten, namelijk 900 per jaar, geeft aan dat bij de opstellers van het wetsontwerp de bekendheid met realiteit in een personen en familierecht praktijk ontbreekt.

Ieder punt wordt geacht overeen te stemmen, met een maximum van 3 maal het aantal uren. Een echtscheiding op tegenspraak met nevenvorderingen, geeft dit moment recht op 10 punten. Derhalve maximaal 30 uur. Extra punten in verband met extra werkzaamheden worden tegenwoordig al nauwelijks meer verstrekt.

Onder de gebruikelijke werkzaamheden vallen echter de navolgende werkzaamheden;

Besprekingen, correspondentie opstellen van ouderschapsplan en bespreken van dit plan met de wederpartij, voorbereiden indienen van verzoekschriften, met behoeftelijsten en alimentatieberekeningen voor kinderen middels tabellen, maar daarnaast apart voor partners, volgens de trema- berekening, de diverse webformulieren, om de zaak aan te brengen. Niet te vergeten alle kopieën aan raad voor de kindbescherming). Bestuderen van het verweerschrift, ten aanzien van alle hiervoor genoemde punten, voorbereiding en bijwonen van de zitting, vaak nog een of meerdere viergesprekken, onder meer ter afwikkeling boedel. Inschrijving van de echtscheiding en het regelen van de verevening van het pensioen, waarna er administratieve handelingen dienen te worden verricht in verband met het afwickelen van de zaak, gereedmaken voor de archivering en het verkrijgen van de vergoeding van de toevoeging.

Al deze werkzaamheden vragen vele uren inzet, waarbij er vanuit wordt gegaan, dat partijen zelf in staat zijn de verzochte gegevens overzichtelijk aan te leveren.

Om ook de rechtsbijstandverlener een kostendekkende vergoeding te geven, zal het uitgangspunt, van een besteding van 3 uur per punt, dienen te worden losgelaten. De vergoeding zal per uur, dan wel per verrichting moeten worden verleend. Men gaat immer in het voorstel reeds uit van een tijdverantwoording die moet worden bijgehouden.

Administratieve lasten

Bij de uitleg van de effecten van het wetsvoorstel op de administratieve lasten van de rechtsbijstandverlener wordt gesteld " *dat er minder aanvragen voor een toevoeging zijn, hetgeen zou leiden tot een daling van het totaal van de administratieve lasten die met het stelsel van de toevoeging gemoeid zijn*)(pag. 83 *memorie van toelichting*)" In deze constatering wordt echter voorbij gegaan aan het feit, dat de daling van de totale lasten, gemeten over het aantal toevoegingen wel degelijk kan leiden tot een stijging van de lasten per toevoeging, daar een deel van de totale lasten, niet direct aan de enkele toevoeging zijn toe te schrijven.

Beïnvloeding gedrag rechtzoekende

De voorgestelde wijze van omgaan met een " toevoeging ", haalt mijns inziens iedere drempel voor de rechtzoekende weg. Het eenmaal verkrijgen van een toevoeging zal worden beschouwd, als een verzekering, waarbij men gedurende een bepaalde periode of omstandigheid alles uit de kast kan halen, het kost immers niet extra's. Hierdoor wordt zeker geen vermindering van de werklast van de rechtelijke macht bereikt.

De mogelijkheid zal moeten bestaan om deze begroting van de werkzaamheden ook met de rechtzoekende te delen, zodat bij de rechtzoekende ook een besef van eigen verantwoordelijkheid voor de kosten ontstaat. Alsdan zal zeker eerder worden bereikt, dat de rechtzoekende meedenkt, aan de keuze voor de juiste hulpverlener voor de lopende geschillen, zodat de juiste vergoeding, inderdaad aan de juiste hulpverlening kan worden besteed, hetgeen tot kosten besef en efficiëntie zal leiden.

Dit wetsontwerp drijft veel mensen die voornemens zijn om te gaan scheiden naar aanbieders, die onvoldoende juridisch geschoold zijn, waardoor de kwaliteit van de convenanten en de daarin vastgelegde afspraken, steeds vaker zal leiden tot extra problemen, extra kosten en vooral veel extra conflicten. Dit klemt te meer daar nergens uit blijkt deze aanbieders genoegzame verzekering of tuchtrecht kennen.

Los van het bovenstaande blijkt uit dit voorstel niet, dat andere initiatieven, zoals het wetsvoorstel "Bevordering mediation" en de aanpak van de "vechtscheiding" bij het onderhavige wetsontwerp werden betrokken.

Graag zal ik mijn standpunt nader toelichten.

Valkenswaard 13 maart 2017

Mr. G.L. Brokking- van Alphen